

Trag oporavka

DUŠAN MIŠIĆ

STERIJINA NAGRADA ZA
NAJBOLJU PREDSTAVU:
"Banović Strahinja"

Nije dovoljno na scene postaviti mnoštvo savremenih drama, makar one bile i uistinu dobro napisane, režirane i odglumljene, da bi se napokon izašlo iz duboke depresije

Kada se podigla zavesa i upalili se reflektori, čim su na pozornicu kročili glumci a u prepunoj pozorišnoj sali zavladao muk, karakterističan za trenutke kada publika očekuje susret s istinama teatarske umetnosti, kada je, dakle, počelo 42. Sterijino pozorje, odjednom se pokazalo da su sasvim nebitna i suštinski lažna pitanja vezana za dilemu da li ovaj festival treba ukinuti, da li ga i u kom pravcu valja transformisati, ili je najbolje preseliti ga, recimo, u Sterijin rodni grad Vršac. Pa ipak, ako nas je iskustvo življenja u Jugoslaviji, bivšoj ili sadašnjoj – svejedno, nečemu naučilo, onda je to da ovde pravila nema, što će reći da je svako ko se previše iznenađuje – glup. Drugim rečima, može Pozorje da bude uspešno, može i naša teatarska stvarnost da se okrene za 180 stepeni, a da to još nipošto ne znači da se o problemima ovdašnjeg teatra neće razgovarati na političkantskom nivou bedastih analiza onoga što je nevažno, sporedno, nepozorišno.

Jedno je, međutim, izvesno: Sterijino pozorje je, barem za sada, preživelo i pobedilo. Prebrodilo je krizu koja se ponajpre očitovala u nedostatku savremenog domaćeg dramskog teksta na našim scenama. Sasvim je drugo pitanje da li je krizu, bez obzira na izvesne uspehe postignute tokom minule sezone, prebrodilo i ovdašnje pozorište. U prvi mah, reklo bi se – da. Pa ipak, nije dovoljno na scene postaviti mnoštvo savremenih drama, makar one bile i uistinu dobro napisane, režirane i odglumljene, da bi se napokon izašlo iz duboke depresije u koju nas je gurnula ova i ovakva stvarnost.

STVARNOST I TEATAR: Otvarajući 42. festival pozorišnih ostvarenja nastalih na osnovu domaćeg dramskog teksta, mlada glumica Srpskog narodnog pozorišta Jasna Đuričić-Jankov, dobitnica Sterijine nagrade, ponudila je publici da se pred agresijom života i stvarnosti, na koju smo osuđeni, tokom trajanja Pozorja skloni u teatar. No gotovo nijedna predstava koja se našla na repertoaru

ovogodišnje Sterijade nije dopuštala tu vrstu bega. Naprotiv, iz večeri u večer su nas suočavale s najtragičnijim i najbolnijim aspektima naše dramatične stvarnosti, podsećajući nas na istinu da pozorište veoma teško može da utekne životu, štaviše, da ga, kako bi to rekao Dušan Kovačević, po pravilu potkazuje. Ko koga potkazuje – pozorište život ili život pozorište, ili su ta denunciranja uzajamna i neprestana. Možda se ovde kod nas uistinu više ne zna ko koga, zašto i gde cinkari. Da li to čini život glumaca koji nisu u stanju da se suočavaju s publikom jer je stvarnost nadmašila i najsmeleju umetničku maštu ("Lari Tompson" Duška Kovačevića, Zvezdara teatar, u režiji autora), ili je to život napokon počeo istinski da vaspitava razmažene beogradske glumce koji su iz svog naopakog shvatanja umetnosti kao apsolutne nesigurnosti neočekivano zabasali direktno u rat ("Turneja" Gorana Markovića, Atelje 212, režija Milan Karadžić). A nije isključeno ni da je život definitivno digao ruke od umetnosti

Nagrade

O nagradama na 42. Sterijinom pozorju odlučivao je žiri na čijem čelu je bila Mira Banjac, dramska umetnica, a koji su sačinjavali: Igor Bojović, Predrag Vranešević, kompozitor, Kokan Mladenović, reditelj, i Radomir Putnik, dramski pisac i književnik. Sterijina nagrada za najbolju predstavu – "Banović Strahinja", Grad teatar, Budva; Sterijina nagrada za tekst savremene drame – Goranu Markoviću za dramu "Turneja"; Sterijina nagrada za savremenu adaptaciju – Nikiti Milivojeviću za predstavu "Banović Strahinja"; Sterijina nagrada za režiju – Egonu Savinu za režiju "Mrešćenje šarana" A. Popovića, SNP, N. Sad; Sterijine nagrade za glumačka ostvarenja: Varji Đukić, uloga Žene u "Banoviću Strahinji"; Svetozaru Cvetkoviću, B. Strahinja u istoimenom predstavi; Vladislavu Kačanskom, uloga S. Milosavljevića u "Mrešćenju šarana"; Radoju Čupiću, uloga Montalbea u "Putovanju za Nant"; Mladenu Andrejeviću, uloga Žakija u "Turneji"; Sterijina nagrada za scenografsko ostvarenje –

Geroslavu Zariću za "Turneju"; Sterijina nagrada za kostimografiju – Zori Mojsilović-Popović za "Novelu od ljubavi"; Sterijina nagrada za scensku muziku – Ivani Stevanović za "Turneju"; Sterijina nagrada za scenski pokret – Sonji Lapatanov za "Novelu od ljubavi"; Vanredna Sterijina nagrada – Ljuboslav Majeri za "Putovanje za Nant". Sterijina nagrada za novinsku kritiku – Vladimiru Stamenkoviću za tekst kritike o predstavi "Bašta sljezove boje"; Sterijina nagrada Okruglog stola kritike – predstavi "Banović Strahinja"; Nagrada za bravuru "Zoran Radmilović" – Branimiru Popoviću za ulogu Vlah -Alije u "Banović Strahinji"; Nagrada za epizodu – Gordani Đurđević-Dimić za ulogu Gospave u "Mrešćenju šaranu"; Nagrada publike – Svetozaru Cvetkoviću za ulogu Banović Strahinje; Ostale nagrade: Nagrada lista "Dnevnik" – Branimiru Popoviću za ulogu Vlah-Alije u "B. Strahinji"; Nagrada Udruženja primenjenih umetnika i dizajnera Srbije za kostim – Jasni Petrović-Badnjarević za "Mrešćenje šarana", za scenografiju – Geroslavu Zariću za "Turneju"; Nagrada Udruženja primenjenih umetnika i dizajnera Vojvodine za kostim – Jasni Petrović-Badnjarević za "Mrešćenje šarana". ■

još pre nekoliko godina, kada se bivša Jugoslavija u krvi raspadala, a iz naše neposredne okoline netragom nestajale na hiljade ljudi (Biljana Srbljanović: "Beogradska trilogija", Jugoslovensko dramsko pozorište, režija Goran Marković).

BEG OD UMETNOSTI: Kakve veze ima stvarnost s umetnošću, moglo bi da bude sledeće logično pitanje. Ima, kada je reč o pozorištu, ako ni zbog čega drugog a ono zato što je teatar sada i ovde postao mesto gde se odlazi po odgovore. Ima i zbog toga što je pozorište, između ostalog, oduvek bilo i posećen prostor gde je moguće poigravanje odnosima koji se uspostavljaju na relaciji život – umetnost, baš kao što je to bio slučaj u predstavama "Putovanje za Nant" Eugena III Kočiša (somborsko Narodno pozorište, režija Ljuboslav Majera), "U plamenu strasti" Ivana M. Lalića (Zvezdara teatar, režija Gorčin Stojanović), ili "Banović Strahinja" Borislava Mihajlovića Mihiza (Grad teatar Budva, režija Nikita Milivojević), izvedenim na 42. pozorju. Prepoznajući teatar kao takav zabran, selektor ovogodišnjeg festivala Darinka Nikolić nije nam nudila sklonište već priliku za preispitivanje dometa i moći teatarske umetnosti. A u to preispitivanje spada i suočavanje s istinom da u našem teatru, na formalnom planu, prevladava realizam, te da je pozornica i dalje za sebe sačuvala poziciju svojevrsne tribine s koje se saopštavaju političke, sociološke, psihološke i druge istine. Politika kao sudbina svoj je obol, recimo, najdirektnije uzela u predstavama

"Mrešćenje šarana" Ace Popovića (novosadsko Srpsko narodno pozorište, režija Egon Savin), kao i već pomenutim projektima "Lari Tompson", "Beogradska trilogija" i "Banović Strahinja", ali i indirektno u predstavama "Novela od ljubavi" Stevana Koprivice (podgoričko Dječje pozorište, režija Milan Karadžić), "U plamenu strasti", ili "Turneja". Retko se naši pozorištnici upuštaju u traganja na formalnom planu, bojažljivo eksperimentišu, i u tom smislu bi možda jedino valjalo izdvojiti Lj. Mjeru ("Putovanje za Nant"), N. Milivojevića ("Banović

Strahinja") i donekle G. Stojanovića ("U plamenu strasti"). Dobra atmosfera koja je vladala na Okruglim stolovima kritike, gde se razgovaralo o predstavama, a još više rezultati međunarodnog simpozijuma koji se bavio temom "Sudbina teksta u pozorištu danas" – koja je privukla ugledna imena domaće, evropske i svetske pozorišne kritike i teatrologije, ali i pisce, reditelje, te direktore poznatih svetskih teatarskih festivala – znak su da polako izlazimo iz krize. Ovogodišnje Sterijino pozorje to je jasno najavilo. ■

ALEKSANDAR MILOSAVLJEVIĆ

Supština SOKOJ-a

Zaštita prava

Nedavno je održana skupština Saveza kompozitora Jugoslavije, a glavni povod za njeno sazivanje je transformacija dosadašnjeg Saveza kompozitora u novu organizaciju koja je starom imenu pridodala – "društvo za zaštitu autorskih prava".

"Ovo je raskid sa dosadašnjim sistemom umetničkih asocijacija koje su stvorene pre nekoliko decenija iz raznoraznih, a među njima i ideoloških razloga", objašnjava za "Vreme" Ivan Tasić, direktor SOKOJ-a. Kako kaže Tasić, SOKOJ je sada profesionalna organizacija čija je jedina delatnost – ostvarivanje autorskih prava muzičkih stvaralaca koji su njeni članovi, a ima ih oko šest hiljada (uključujući i kompozitore i izvođače zabavne i narodne muzike). O muzičkim pravima koja SOKOJ štiti za "Vreme" govori Žarko Mirković, predsednik upravnog odbora ove organizacije: "Od raspada Jugoslavije svi su pokušavali da nadu razloge da ne izvršavaju svoje obaveze. U tome su prednjačili korisnici čiji je osnivač država (televizija, radio)".

Iako se na svim nosačima zvuka nalazi upozorenje da je presnimavanje i javno izvođenje zabranjeno, veliki "potrošači" očigledno i dalje izbegavaju da plate za svoj merak. Decembra 1995. konačno je sklopljen ugovor kojim se RTS obavezao da autorima muzike koju koristi u svojim programima, odnosno SOKOJ-u koji štiti autorska prava, plaća 1 odsto od sopstvenog neto prihoda. ■

K. P.

DRAŠKO GAGOVIC